

Julija Barunčić Pletikosić, Petar Mijić, ur., *Dokumenti vojne provenijencije "Republike Srpske Krajine" (svibanj-listopad 1995.)* (Zagreb: Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata, 2015), 504 str.

Knjiga *Dokumenti vojne provenijencije "Republike Srpske Krajine" (svibanj-listopad 1995.)* sedamnaesta je u seriji koju pod naslovom "Republika Hrvatska i Domovinski rat 1990. – 1995. Dokumenti" izdaje Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata. Urednici dr. sc. Julija Barunčić Pletikosić i prof. Petar Mijić uz pomoć suradnika u knjizi nam donose dokumente arhivskoga gradiva tzv. Republike Srpske Krajine (RSK) i Republike Srpske (RS). Korišteno gradivo RSK-a i RS-a nastalo je od svibnja do listopada 1995. i odnosi se na oslobodilačke operacije hrvatskih snaga "Bljesak", "Skok 1", "Skok 2", "Ljeto 95" i "Oluja". Svi su dokumenti prepisani i transkribirani radi lakšega razumijevanja. Osim arhivskoga gradiva, knjiga sadrži i *Tijek vojno-redarstvenih operacija "Bljesak" i "Oluja"* Ivana Brigovića, dr. sc. Natka Martinića Jerčića i Ivana Radoša. Ti su autori napisali sažet pregled vojno-političkih okolnosti, priprema, početka, provedbe i sudionika "Bljeska" i "Oluje", koji je svojevrsna dopuna objavljenoj arhivskoj građi jer čitatelj podatke iz dokumenata uz pomoć pregleda može lakše shvatiti i staviti u širi povijesni kontekst. Knjiga sadrži i priloge, kratice, popis korištene literature, kazalo imena i kazalo mjesta radi lakšega snalaženja i razumijevanja dokumenata.

Ukupno 504 stranice čine sljedeći dijelovi: "Predgovor" (str. 1 – 11), "Kratice" (str. 13 – 18), kronološkim slijedom predstavljeni dokumenti (str. 19 – 413), "Tijek vojno-redarstvenih operacija 'Bljesak' i 'Oluja'" (str. 415 – 468), "Prilozi" (str. 469 – 474), "Kratice" (str. 475 – 476), "Literatura" (str. 477 – 478), "Kazalo imena" (str. 479 – 485) i "Kazalo mjesta" (str. 487 – 504). Prilozi sadrže prikaz omjera hrvatskih i srpskih snaga prije operacija "Bljesak" i "Oluja"; prikazan je i broj pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske (OSRH) prema ustroju, mobilizaciji, domobilizaciji, gotovim i ukupnim snagama prije početka "Oluje"; tu je i popis postrojbi po zbornim područjima koje su sudjelovale u napadnim borbenim djelovanjima tijekom operacija te u obrani na krajnjem istoku i krajnjem jugu RH. Uz postrojbe OSRH navedene su i snage Specijalne policije Ministarstva unutarnjih poslova RH (SJP MUP-a RH) koje su sudjelovale u "Oluji".

Dokumenti navedeni u knjizi najbolje opisuju vojno-političke okolnosti koje su dovele do operacija "Bljesak" i "Oluja". Također prikazuju pogubnost velikosrpske politike za same Srbe u Hrvatskoj i dokazuju da je za odlazak Srba s okupiranih područja iz Hrvatske odgovorno isključivo političko i vojno vodstvo pobunjenih Srba u Hrvatskoj. Iako su nastali unutar političkih i vojnih institucija RSK-a, pojedini dokumenti obiluju neobjektivnim i netočnim podacima premda su bili namijenjeni samom vrhu RSK-a, koji je na temelju tih podataka trebao donositi strateške odluke. Laganjem i iskrivljavanjem činjenica pojedini srpski zapovjednici i političari pokušali su svoju odgovornost za pretrpljene poraze prebaciti na druge. Bez obzira na nekritičnost u nekim izvještajima, iz većine dokumenata može se iščitati da su vojne i policijske snage RSK-a i RS-a bile potpuno nespремne za predstojeće operacije OSRH i SJP MUP-a RH. Arhivsko gradivo u knjizi upućuje na zaključak da je Hrvatska pobijedila u nametnutom

joj ratu i da srpski "mitovi" o izdaji, srpskoj neslozi ili stranoj pomoći hrvatskim snagama u vojnim operacijama nisu utemeljeni na činjenicama. Prezentirano arhivsko gradivo može biti izvrsno polazište za daljnja istraživanja problematike Domovinskoga rata.

DARJAN GODIĆ

Rasim Muratović, *Genocid u Ahmićima 1993.* (Sarajevo; Ahmići: Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu; Udruženje građana žrtava rata '92-'95. "16. april", 2013), 382 str.

Knjiga *Genocid u Ahmićima 1993.* nastala je u sklopu znanstveno-istraživačkoga projekta "Genocid u Ahmićima aprila 1993.", provedenog na Institutu za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu. Djelo sociologa i politologa prof. dr. Rasima Muratovića objavljeno je 2013. povodom obilježavanja 20. godišnjice zločina koji su na širem prostoru Ahmića (naselja Ahmići, Pirići, Nadioci, Kratine i Sivirino Selo) nad bošnjačkim (muslimanskim) stanovništvom počinili pripadnici Hrvatskoga vijeća obrane (HVO) s područja Viteza i Busovače. Knjigu čini sedam poglavlja s prilogima (bogatim fotodokumentacijskim materijalom, preslikama izvornih dokumenata hrvatske provenijencije, novinskim člancima te intervjuima koji se odnose na političke i vojne događaje tijekom ratnih sukoba na području Bosne i Hercegovine /BiH/), "Predgovor" i "Recenzije".

Već na samom početku, u "Predgovoru" (str. 7), ukratko su opisana glavna pitanja o kojima autor raspravlja: planiranje i provođenje zločina te širi kontekst poticanja hrvatskih zločina nad Bošnjacima, odnosno rasprave o izravnoj umiješanosti Hrvatske vojske i Republike Hrvatske u zločine počinjene na području Lašvanske doline, konkretnije u Ahmićima, što će nedvosmisleno pokazati "rezultati istraživanja ove studije".

U prvom poglavlju, "Ahmići – razvoj i prilike do agresije" (str. 13 – 22), autor donosi kratak pregled povijesno-geografskoga obilježja Lašvanske doline, s posebnim naglaskom na Vitez i njegovu širu okolicu, ističući iznimno važan položaj Viteza u geostrateškom i gospodarskom smislu. Kaže da je Vitez nezaobilazno prometno čvorište kroz koje prolaze glavne prometnice koje povezuju veća gradska središta Travnik, Zenicu i Tuzlu s državnim središtem u Sarajevu. Raspravljajući o strateškom položaju viteške okolice, autor se dotiče i područja Ahmića, za koje ističe da se nalazi na glavnoj "putnoj komunikaciji Sarajevo – Travnik – Zenica", ne naglašavajući njegov iznimno povoljan položaj, budući da se područje Ahmića nalazi na dominantnoj uzvisini koja omogućuje jasan pregled nad spomenutom prometnicom. Ipak, radi što bolje preglednosti obrađivanoga prostora, autor je u poglavlje uvrstio nekoliko karti koje prikazuju šire područje Lašvanske doline i njezina susjedstva.

Drugo poglavlje, "Učešće Republike Hrvatske u zločinima" (str. 25 – 46), autorov je kratki pregled povijesti djelovanja i posljedica "hrvatske nacionalističke ideologije" s kraja XIX. i tijekom XX. stoljeća. Autor smatra da se u tom razdoblju "nacionalistička